

Sınırsız Belediye Hizmetleri

Bu yazının konusunu, belediyelerin mahalli ve müşterek olmayan harcamalarının mevzuata, sayıştay kararlarına, hemşehri hukukuna olan etkisi oluşturmaktadır.

SINIRSIZ BELEDİYE HİZMETLERİ

Düzgün SEVGİLİ

Seyhan Belediyesi

Mali Hizmetler Uzmanı

1. Giriş

Normlar hiyerarşisinin en tepesinde bulunan Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'ndan bir madde ile giriş yapmak ve asıl anlatmak istediğim konuya doğru yol almak istiyorum. Anayasamızın 127 nci maddesinde; mahalli idareler kavramına, bu kavramın tanımına, özelliklerine ve çeşitli hükümlerine yer verilmiştir. Öyleki;

- Mahalli idarelerin; belediye veya köy halkının mahalli müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kuruluş esasları kanunla belirtilen ve karar organları, gene kanunda gösterilen, seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzelkişileri olduğu,
- Kuruluş ve görevleri ile yetkileri, yerinden yönetim ilkesine uygun olarak kanunla düzenlendiği,
- Seçimlerinin beş yılda bir yapıldığı,
- Merkezi idarenin; mahalli idareler üzerinde, mahalli hizmetlerin idarenin bütünlüğü ilkesine uygun şekilde yürütülmesi, kamu görevlerinde birliğin sağlanması, toplum yararının korunması ve mahalli ihtiyaçların gereği gibi karşılanması amacıyla, kanunda belirtilen esas ve usuller dairesinde idari vesayet yetkisine sahip olduğu,
- Bu idarelere, görevleri ile orantılı gelir kaynakları sağlandığı

hususları bu madde hükmünde yer almıştır.

5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun 3 üncü maddesinde ise "Mahallî idarenin **yetkileri belirli bir coğrafi alan ve hizmetlerle sınırlı olarak** kamusal faaliyet gösteren belediye, il özel idaresi ile bunlara bağlı veya bunların kurdukları veya üye oldukları birlik ve idareler" den oluştuğu ifade edilmiştir. Bu yazımın konusunu da altı çizili olarak ve kalın puntolar ile belirttiğim husus çerçevesinde, belediyelerin mahalli ve müşterek olmayan harcamalarının mevzuata, sayıştay kararlarına, hemşehri hukukuna olan etkisi oluşturmaktadır.

2. 5393 Sayılı Belediye Kanunu Penceresinden

5393 sayılı Belediye Kanunu'nun tanımlar başlıklı 3 üncü maddesinin (a) bendinde Belediyenin tanımı: "Belde sakinlerinin mahallî müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulan ve karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan, idarî ve malî özerkliğe sahip kamu tüzel kişisi" şeklindedir.

Aynı kanunun belediyenin görev ve sorumlulukları başlıklı 14 üncü maddesinde ise belediyenin görev ve sorumluluk alanı "mahallî müşterek nitelikte olmak" şartına münhasır kılınmıştır. Belediyeler; İmar, su ve kanalizasyon, ulaşım gibi kentsel alt yapıdan, coğrafi ve kent bilgi sistemlerine, çevre ve çevre sağlığı, temizlik ve katı atık; zabıta, itfaiye, acil yardım, kurtarma hizmetlerinden, Devlete ait her derecedeki okul binalarının inşaatı ile bakım ve onarıma, spor kulüplerine ayni ve nakdî yardım yapmasına kadarki birçok görev ve sorumluluğu yerine getirirken mahallî müşterek nitelikte olmak şartını temel husus olarak dikkate almak zorundadır.

Bu hususun dikkate alınmadığı noktada yetkili makamlarca, sorumlular hakkında kamu zararına sebebiyet verdiklerine ilişkin kararlar verilmektedir. Örneğin; Sayıştay Temyiz Kurulu'nun 12.03.2015 Tutanak Tarihli ve 118 No.lu kararı incelendiğinde; "Belde sakinlerinin mahallî müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak" amacı karşılanmadan yapılan hizmet alımı sonucundaTL tutarında kamu zararına neden olduğu, kamu zararının zararının Gerçekleştirme Görevlisi ile Harcama Yetkilisi'nin müştereken ve müteselsilen sorumlu olduğu ve 6085 sayılı Sayıştay Kanunu'nun 53 üncü maddesi gereği işleyecek faizleri ile ödettirilmesine oybirliğiyle" karar verildiği görülecektir. Bu ve buna benzer birçok karar bulunmaktadır.

Burada bu hususun kamu zararı oluşturması hakkında birkaç cümle daha kurmak isterim. Bilindiği üzere kamu zararı kavramına 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun 71 inci maddesinde değinilmiştir.

Buna göre; Kamu zararı: kamu görevlilerinin kasıt, kusur veya ihmallerinden kaynaklanan mevzuata aykırı karar, işlem veya eylemleri sonucunda kamu kaynağında artışa engel veya eksilmeye neden olunmasıdır. Mahalli ve müşterek olma şartına

uyulmaması, mevzuata aykırı karar, işlem veya eylem olarak sonuç vermekte, mevzuata aykırı gider artış nedeniyle de sorumluluğu olanlar çeşitli yaptırımlar ile karşılaşmaktadırlar.

Ayrıca daha da derine inmeden belirtmek isterim ki 5018 sayılı kanunun stratejik planlama ve performans esaslı program bütçe başlıklı 9 uncu maddesinde “Kamu idareleri, kamu hizmetlerinin istenilen düzeyde ve kalitede sunulabilmesi için bütçeleri ile program ve proje bazında kaynak tahsislerini; stratejik planlarına, yıllık amaç ve hedefleri ile performans göstergelerine dayandırmak zorundadırlar.” hükmü yer almaktadır. Belediyeler stratejik planını, plan içerisinde yer alan amaç ve hedeflerini, bu amaç ve hedefleri gerçekleştirmek için yapmış oldukları kaynak tahsislerini belde halkının mutluluğunu, refahını daha çok artırmayı hedefleyerek oluşturdukları aşıkardır. Bu nedenle; mahalli ve müşterek olmayan bir hizmet mevzuata aykırı olmakla birlikte 5 yıllık yol haritası olan stratejik plandansapmalara da neden olmaktadır.

3. Hemşehri Hukuku Penceresinden

Mahalli ve müşterek olma şartına münhasır olan görev ve sorumluluklar, bu şartın ihlalinde başka bir olumsuz sonuca da sebebiyet vermektedir. Şöyleki; 5393 sayılı kanunun 13 üncü maddesinde “Herkes ikamet ettiği beldenin hemşehrisidir. Hemşehrilerin belediye karar ve hizmetlerine katılma, belediye faaliyetleri hakkında bilgilenme ve belediye idaresinin yardımlarından yararlanma hakları vardır.” hükmü yer almaktadır.

Evet Türkiye’de bütçe fazlası veren belediyelerin olmadığını, hizmette alan ve çeşitliliğin her yıl daha da arttığını, nüfusun arttığını, gelir kaynaklarının ise bu oranda çeşitlenmediğini, doğal afetler, salgınlar vb. durumlar neticesinde ciddi gelir kayıplarının yaşandığını göz önünde bulundurduğumuzda kendi hemşehrilerinin ihtiyaçlarını karşılamakta yetersiz kalan belediyelerimizin mahalli sınırlar dışına çıkarak ve çeşitli saiklerle kamu kaynağını etkin, ekonomik ve verimli kullanmaması neticesinde, hemşehrilik zedelenmekte, hemşehriler kamu kaynağından yeterli düzeyde istifade edememektedir. Bu konuda naçizane tavsiyem her belediyemizin kendi kapı önüyle ilgilenmesidir. Bu durum hem mevzuat hükümlerine uygunluk hem de daha mutlu hemşehriler sağlayacaktır.

Ayrıca; bütçe olanaklarının iyi olduğunu, kendi görev ve sorumluluk alanında her işi başarmış olduğunu, bütün hemşehrilerinin mutlu olduğunu, daha fazla kaynağın mahalli sınırlar içerisine aktarılmasının israf olduğunu, olacağını düşünen Belediye Başkanı, 5393 sayılı Belediye Kanunu’nun 75 inci maddesi hükümlerine uygun olarak diğer kuruluşlar ile işbirliğine girişebilir!

4. 5216 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu Penceresinden

5216 sayılı kanunun 10 uncu maddesinde “Büyükşehir ve ilçe belediyeleri; görevli oldukları konularda bu Kanunla birlikte Belediye Kanunu ve diğer mevzuat hükümleri ile ilgisine göre belediyelere tanınan yetki, imtiyaz ve muafiyetlere sahiptir.” hükmüne istinaden 5393 sayılı Belediye Kanunu’nun birçok maddesi Büyükşehir Belediyesini de kapsamaktadır.

Bununla birlikte 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu’nun tanımlar başlıklı 3 üncü maddesinde büyükşehir belediyesi: “Sınırları il mülki sınırı olan ve sınırları içerisindeki ilçe belediyeleri arasında koordinasyonu sağlayan; idarî ve malî özerkliğe sahip olarak kanunlarla verilen görev ve sorumlulukları yerine getiren, yetkileri kullanan; karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzel kişisi” olarak tanımlanmıştır.

Bu tanımdan ve aynı kanunun 5 inci maddesinden anlaşılacağı üzere Büyükşehir Belediyesi’nin sınırı, il mülki sınırıdır. Bu nedenle; 5393 sayılı belediye kanunu penceresinden ifade ettiğim mahalli ve müşterek olma şartının, Büyükşehir Belediyesinin de görev ve sorumluluklarını yerine getirirken gözetmek zorunda olduğu aşikârdır.

5. Sonuç Olarak

Haberlere, basın bildirimlerine, billboardlara, afişlere yansıyan bir ilçe belediyesinin, başka bir ilçe belediyesine; bir büyükşehir belediyesinin başka bir büyükşehir belediyesine ya da il belediyesine hizmet götürme şevkine(!) ilişkin gözlemler sonucu bu yazı kaleme alınmıştır. En güncel haber ise; İstanbul Büyükşehir Belediyesinin Elazığ iline okul yaptırmak istemesi ve Valiliğin kararının beklenildiği şeklindeki Büyükşehir Belediye Başkanı açıklamalarıdır.(21.01.2021 tarihli açıklama)

5393 sayılı kanunun 75 inci maddesi “Afet, kitlesel göç ve teröre maruz kalan yerleşim birimlerinin belediyeleri vali veya belediye başkanı, aksayan belediye hizmetinin başka bir belediye tarafından yerine getirilmesini talep edebilir. Yardım istenilen belediye, meclis kararına gerek olmaksızın İçişleri Bakanının izniyle bu talebi yerine getirebilir.” şeklindedir.

Şimdi hep birlikte soralım

- 1 - Elazığ ili Afet, kitlesel göç ve teröre maruz kalan yerleşim yeri midir?
- 2 - Vali veya Belediye Başkanından bu yönde bir talep gelmiş midir?
- 3 - Validen beklenildiği ifade edilen izin İçişleri Bakanından mı beklenmektedir?

Ve son sorular

- 4 - Elazığ iline yapılacak okul mahalli ve müşterek midir?

5 - Hemşehri hukukuna uygun mudur?

Telefon: +90 (312) 473 84 23

E-Posta: mts@mevzuattakip.com.tr

Adres: Çetin Emeç Bulvarı Hürriyet Cad. No: 2/12 Çankaya ANKARA